

Protocol Medicijnverstrekking en medische handelingen

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Het kind wordt ziek op school
3. Het verstrekken van medicijnen op verzoek
4. Medische handelingen
5. Medicijnverstrekking op school
6. Gebruik van de epi-pen.
7. Overige informatie.
 - 7.1 Noodkaarten
 - 7.2 Noodsituaties
 - 7.3 Richtlijnen hoe te handelen bij een calamiteit.
 - 7.4 Enkele praktische adviezen bij medicijnen.

Bijlagen

- *bijlage 1: Toestemmingsformulier handelwijze als het kind ziek wordt op school*
- *Bijlage 2: Toestemmingsformulier verstrekken van medicijnen op verzoek*
- *Bijlage 3: Toestemmingsformulier uitvoeren van medische handelingen.*
- *Bijlage 4: Bekwaamheidsverklaring uitvoeren van medische handelingen:*
- *Bijlage 5: Stappenplan hoe te handelen bij een allergische reactie.*

1. Inleiding.

Leraren op school worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet. Ook krijgt de schoolleiding steeds vaker het verzoek van ouder(s) / verzorger(s) om hun kinderen de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen.

Een enkele keer wordt werkelijk medisch handelen van leraren gevraagd zoals het geven van sondevoeding, het toedienen van een zetpil of het geven van een injectie. De schoolleiding aanvaardt met het verrichten van dergelijke handelingen een aantal verantwoordelijkheden.

Leraren begeven zich dan op een terrein waarvoor zij niet gekwalificeerd zijn. Met het oog op de gezondheid van kinderen is het van groot belang dat zij in dergelijke situaties zorgvuldig handelen. Zij moeten daarbij over de vereiste bekwaamheid beschikken. Leraren en schoolleiding moeten zich realiseren dat wanneer zij fouten maken of zich vergissen zij voor deze handelingen aansprakelijk gesteld kunnen worden. Binnen de Stichting CNS te Ede e.o. is daarom behoefte aan een protocol waarin wordt aangegeven hoe te handelen. Dit protocol voorziet daarin. Bij de medische handelingen is er voor scholen ruimte om keuzes te maken die aansluiten bij de mogelijkheden en bereidwilligheid van teamleden om medische handelingen uit te voeren.

Er zijn drie te onderscheiden situaties:

- Het kind wordt ziek op school
- Het verstrekken van medicijnen op verzoek
- Medische handelingen

De eerste situatie laat de school en de leraar geen keus. De leerling wordt ziek of krijgt een ongeluk en de leraar moet direct bepalen hoe hij moet handelen. Bij de tweede en de derde situatie kan de schoolleiding kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van medicijnen of het uitvoeren van een medische handeling. Hierna wordt elk onderdeel beschreven.

2. Het kind wordt ziek op school

Regelmatig komt een kind 's morgens gezond op school en krijgt tijdens de schooluren last van hoofd- buik- of oorspijn. Ook kan het bijvoorbeeld door een insect geprikt worden of hard vallen bij het spelen/gymmen. In zijn algemeenheid is een leraar niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. Uitgangspunt moet zijn dat een kind dat ziek is naar huis moet. De leraar zal, in geval van ziekte/ongeval, altijd contact op nemen met de ouders

(of door ouders aangewezen vertegenwoordigers) om te overleggen wat er moet gebeuren (is er iemand thuis om het kind op te vangen, wordt het kind gehaald of moet het gebracht worden, moet het naar de huisarts, etc.).

Als er niemand te bereiken is zal de leraar de situatie moeten inschatten: kan het kind op school blijven of moet er een arts geraadpleegd worden. Dit wordt gedaan in overleg met directie en/of BHV-ers. Bij twijfel zal er altijd een arts geraadpleegd worden.

In sommige gevallen zal de leraar constateren dat het kind gebaat is bij een eenvoudig middel. Vanuit school worden alleen “uitwendige” middelen gebruikt zoals pleisters, jodium, “anti-insectenbeet-zalf”, “anti-blauwe-plekken-zalf” ed. Vanuit school worden voor inwendig gebruik alleen eenvoudige pijnstillers zoals Paracetamol (in de juiste dosering) verstrekt. Ouders geven hiervoor toestemming door middel van het invullen van het **Toestemmingsformulier handelwijze als het kind ziek wordt op school (bijlage 1)**.

3. Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Te denken valt bijvoorbeeld aan pufjes voor astma, antibiotica, of zetpillen bij toevallen. Ouders vragen dan aan de schoolleiding of een leraar deze middelen wil verstrekken en geven toestemming aan de leraar om deze medicijnen te verstrekken. Deze toestemming wordt schriftelijk vastgelegd in het **Toestemmingsformulier Verstrekken van medicijnen op verzoek (bijlage 2)**. In dit toestemmingsformulier wordt beschreven om welk soort medicijn het gaat, in welke hoeveelheden het toegediend dient te worden, hoe vaak en op welke wijze. Verder wordt er vastgelegd over welke periode de medicijnen verstrekt moeten worden, de wijze van bewaren en de vervaldatum. Ouders zorgen ervoor dat er op tijd nieuwe medicijnen op school zijn. Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode wordt regelmatig met ouders overlegd over de ziekte en het daarbij behorende medicijn gebruik op school.

Mocht de situatie zich voordoen dat een kind niet goed op een medicijn reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van een medicijn wordt er direct gebeld met de huisarts of specialist in het ziekenhuis.

Bij het ondertekenen door de ouders van het formulier: verstrekken van medicijn op verzoek, erkennen zij dat de leraar **niet** aansprakelijk gesteld kan worden, bijvoorbeeld als een kind weigert de medicijnen in te nemen of er iets fout gaat bij de toediening.

4. Medische handelingen.

In hoog uitzonderlijke gevallen zullen ouders aan schoolleiding en leraren vragen handelingen te verrichten die vallen onder medisch handelen. Te denken valt daarbij aan het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten door middel van een vingerprikje of het gebruik van de epipen.

Medische handelingen mogen alleen uitgevoerd worden door daarvoor opgeleid personeel. Als er geen opgeleid personeel aanwezig is zorgen ouders zelf voor een oplossing.

Voordat er wordt besloten of bekwaam personeel over gaat tot het verzorgen van de gevraagde medische handelingen wordt door de directie van de school nagegaan (bij de verzekeraar van de werkgever) of er bij het optreden van calamiteiten na het verrichten van de handeling sprake kan zijn van civielrechtelijke en/ of strafrechtelijke aansprakelijkheid. Dit kan van invloed zijn op de keuze om wel of niet over te gaan tot het verrichten van de medische handelingen.

5. Medicijnverstrekking en/ of handelingen op school

- als een kind tijdens schooluren (ook tijdens overblijfuren) medicijnen dient in te nemen moet dit altijd gemeld worden bij de leraar.
- de leraar controleert /informeert of het **Toestemmingsformulier Uitvoer van medische handelingen (bijlage 3)** is ingevuld en getekend.
- een kopie van dit formulier komt in de klassenmap, het origineel in het dossier van het kind.
- de leraar bewaart de medicijnen in een medicijnkastje/-doosje. (leerling mag ze niet in tas, broodtrommel o.i.d. bewaren)
- de medicijnen zitten in een afgesloten doosje/bakje o.i.d. met daarop de naam van het kind, het tijdstip van toedienen en, indien van toepassing, de hoeveelheid die moet worden toegediend.
- de leraar geeft de medicijnen aan het kind.
- De leraar voert andere handelingen uit volgens afspraken.

Bij uitzonderlijke situaties zoals een schoolkamp moet ook een toestemmingsformulier worden ingevuld als dit voorheen nog niet is gedaan en er wel sprake is van het toedienen van medicijnen of uitvoeren van medische handelingen.

6. Gebruik van de epi-pen.

Met de toename van allergieën is er ook een toename te zien in de verzoeken van ouders aan scholen, om in geval van een ernstige allergische reactie bij hun kind de epi-pen te gebruiken. Op sommige scholen betreft dit welhaast een kind in elke groep. Een kind met een ernstige allergie kan een levensbedreigende allergische reactie

krijgen na contact met een allergeen. Een allergeen is de stof waarvoor het kind allergisch is. Bekende voorbeelden zijn pinda's bij een voedselallergie en wespengif bij insecten(beten)allergie.

Het gevaar van de allergische reactie schuilt in een snelle zwelling van slijmvliezen in de luchtwegen waardoor het risico op verstikking ontstaat. In deze situatie is er sprake van een combinatie van bovengenoemde zaken:

- Het kind wordt ziek op school
- Toediening van medicatie is nodig
- De toediening middels de epi-pen betreft een medische handeling omdat het een injectie is
- Er is sprake van een noodsituatie

Het bijzondere in deze situatie is dat de gevraagde medische handeling geen terugkerende handeling betreft in een zorgtraject, maar een sporadisch voorkomende, overigens relatief eenvoudige handeling in een reeds voorziene mogelijke noodsituatie. De injectie met de epi-pen dient een lage dosis adrenaline toe die de ernst van de allergische reactie tegengaat en zo kan voorkomen dat het kind stikt. Naast het gebruik van de epi-pen zal ook altijd de ambulance worden gewaarschuwd gezien de ingeschatte ernst van de situatie.

Het gebruik van de epi-pen is vrij eenvoudig, er bestaat zelfs een gebruiksaanwijzing voor personeel van scholen. Ook de inzet van de epi-pen is niet heel kritisch. Alhoewel bedoeld voor ernstige allergische reacties met risico op verstikking, is het niet erg als de epi-pen wordt gebruikt bij een minder ernstige reactie. Het kind zal er geen blijvende nadelige gevolgen van ondervinden, en zodra ambulancepersoneel ter plaatse komt kunnen zij het kind verder verzorgen. In **bijlage 5** staat beschreven hoe in een situatie van een allergische reactie te handelen.

7. Overige informatie.

7.1 Noodkaarten

Aanbevolen wordt om binnen school op een centrale plek, voor elk kind met een epi-pen een informatiekaart op te hangen. Op deze kaarten die ook in de handel verkrijgbaar zijn o.a. de gegevens en foto van het kind, omschrijving van de situatie waarin de epi-pen te gebruiken, contactnummers van ouders en eventueel behandelend arts, en verder de relevante gegevens over de allergie, inzet en gebruiksaanwijzing van epi-pen.

Aan ouders is het protocol Medisch handelen beschikbaar gesteld en is of zijn de betreffende toestemmingsverklaring(en) ingevuld. De verantwoordelijkheid voor aanlevering en houdbaarheid van de epi-pen zelf berust bij ouders. School draag zorg voor het bewaren op één of enkele bekende centrale plekken binnen de school.

De bekwaamheid van het schoolpersoneel is vastgelegd in verklaringen afgegeven door een arts. Het heeft de voorkeur bovenstaande zaken jaarlijks te actualiseren.

7.2 Noodsituaties

Een aparte positie wordt ingenomen door noodsituaties. Een noodsituatie dient te worden verstaan als een situatie waarin één of meerdere personen in nood verkeren waarbij er een groot risico bestaat op een foute afloop; d.w.z. overlijden of ernstige gezondheidsschade.

Personeelsleden dienen dan te handelen naar beste weten en kunnen om de schade of foute afloop te voorkomen dan wel te beperken. Dit is een plicht van elke burger en is vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek.

In noodsituaties moet u hulp verlenen “naar beste weten en kunnen”.

Daar kunnen ook medische handelingen bij horen, als u de overtuiging heeft dat u niet snel genoeg de hulp van een arts of medisch deskundige kunt inroepen. Dat kan bijvoorbeeld als u iemand ziet stikken of als u getuige bent van een ongeluk. U moet dan doen wat u kunt om iemand te helpen.

Een noodsituatie, waaronder een allergische reactie waarvoor gebruik epipen noodzakelijk, is in het algemeen niet te voorspellen of te verwachten. Ze kunnen voorkomen in het dagelijks leven en dus ook op school. Het verschil met de drie eerder genoemde situaties zit in de onvoorspelbaarheid en ernst. Er gelden dan dus andere regels, met name wat betreft medisch handelen. U mag, of eigenlijk moet alles doen wat naar uw beste weten en kunnen kan helpen om de foute afloop te voorkomen.

7.3 Richtlijnen hoe te handelen bij een calamiteit.

Richtlijnen, hoe te handelen bij een calamiteit ten gevolge van

- het toedienen van medicijnen aan een kind
- het uitvoeren van een medische handeling

- Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven.
- Observeer het kind goed en probeer het gerust te stellen.
- Waarschuw een volwassene voor bijstand (of laat één van de kinderen een volwassene ophalen waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen).
- Bel direct de huisarts en/of de specialist van het kind.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of ‘medische’ handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt).

- Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:

- Naam van het kind
- Geboortedatum
- Adres
- Telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen, persoon
- Naam + telefoonnummer van huisarts/specialist
- Ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn.

- Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):
 1. Leg duidelijk uit wat er gebeurd is.
 2. Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd.
 3. In geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan.

7.4 Enkele praktische adviezen bij medicijnen.

- Neem de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het betreffende kind
- Lees goed de bijsluiter zodat u op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen van het medicijn
- Noteer, per keer, op een aftekenlijst dat u het medicijn aan het betreffende kind gegeven heeft
- Laat de ouders een nieuw geneesmiddel altijd eerst thuis gebruiken
- Controleer de uiterste gebruiksdatum voor toediening
- Bewaar het geneesmiddel volgens voorschrift
- Zorg dat er een schriftelijke procedure aanwezig is hoe gehandeld moet worden in geval van een calamiteit met een geneesmiddel, inclusief telefoonnummers wie in welk geval gewaarschuwd dient te worden.

**Bijlage 1: Toestemmingsformulier handelwijze als het kind ziek wordt op school
(Te gebruiken als bijlage bij het inschrijfformulier van de school)**

Het kan voorkomen dat uw kind gezond naar school gaat en tijdens de schooluren ziek wordt, zich verwondt, door een insect wordt geprikt of iets dergelijks. In zo'n geval zal de school altijd contact opnemen met de ouders, verzorgers of met een andere, door hen aangewezen, persoon. Een enkele keer komt het voor dat deze personen niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet dan zal de leraar een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is met een 'eenvoudige' pijnstiller of dat een arts geconsulteerd moet worden. We verzoeken u op dit formulier aan te geven of u hiermee akkoord of niet akkoord bent.

Ondergetekende gaat akkoord/ niet akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

LEERLING	
Naam leerling	
Geboortedatum	
Adres	
Postcode en woonplaats	
OUDER(S) / VERZORGER(S)	
Naam ouder/verzorger	
Telefoon thuis	
Telefoon werk	
Mobiel	
Naam ouder/verzorger	
Telefoon thuis	
Telefoon werk	
Mobiel	
HUISARTS	
Naam huisarts	
Telefoon	

Te waarschuwen persoon, indien ouder(s)/verzorger(s) niet te bereiken zijn:

Naam	
Relatie tot leerling	
Telefoon thuis	
Telefoon werk	
Mobiel	

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

Medicijnen

Ontsmettingsmiddelen

Smeerseltjes tegen bijvoorbeeld insectenbeten

Pleisters

Overgevoelig overig

Ruimte voor zaken die hierboven niet genoemd zijn:

Overige zaken

Wilt u eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de directie van de school? Het is zeer belangrijk dat deze gegevens actueel zijn.

Akkoordverklaring

Naam			
Relatie tot leerling			
Plaats		Datum	
Handtekening			

Bijlage 2: Toestemmingsformulier verstrekken van medicijnen op verzoek

Dit toestemmingsformulier wordt ingevuld als het kind medicijn(en) nodig heeft tijdens het verblijf op school en de school bereid is om de medicijn(en) toe te dienen. De ouder(s)/ verzorger(s) geven hiermee toestemming om de medicijn(en) te verstrekken en erkennen dat de leraar **niet** aansprakelijk gesteld kan worden als een kind weigert de medicijnen in te nemen, er iets fout gaat bij de toediening o.i.d.

Ondergetekende geeft toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

LEERLING	
Naam leerling	
Geboortedatum	
Adres	
Postcode en woonplaats	

Aandoening / ziekte waarvoor medicijn(en) noodzakelijk zijn

AANDOENING / ZIEKTE	
Naam	
Omschrijving	
MEDICIJN(EN)	
Medicijn 1	
Medicijn 2	
Medicijn 3	

Medicijn 1:

TOEDIENING				
Tijden				
Dosering				
Situatie				
Wijze van toediening				
Wijze van bewaren				
CONTROLE OP VERVALDATUM				
Naam				
Functie				

Medicijn 2:				
TOEDIENING				
Tijden				
Dosering				
Situatie				
Wijze van toediening				
Wijze van bewaren				
CONTROLE OP VERVALDATUM				
Naam				
Functie				

Medicijn 3:				
TOEDIENING				
Tijden				
Dosering				
Situatie				
Wijze van toediening				
Wijze van bewaren				
CONTROLE OP VERVALDATUM				
Naam				
Functie				

Ondergetekende, ouder / verzorger van genoemde leerling, geeft hiermee aan de school c.q. de hieronder genoemde leraar die daarvoor een medicijninstructie heeft gehad, toestemming voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

Akkoordverklaring			
Naam			
Relatie tot leerling			
Plaats		Datum	
Handtekening			

Medicijninstructie

Medicijninstructie

INSTRUCTIE DOOR			
Naam			
Functie			
Instelling / organisatie			
GEÏNSTRUEERD AAN			
Naam			
Functie			
Naam			
Functie			
School			
Plaats		Datum	

Bijlage 3: Toestemmingsformulier uitvoeren van medische handelingen.

Ondergetekende geeft toestemming voor uitvoering van onderstaande 'medische handeling' op school bij:

LEERLING	
Naam leerling	
Geboortedatum	
Adres	
Postcode en woonplaats	
HUISARTS	
Naam huisarts	
Telefoon	
SPECIALIST	
Naam specialist	
Telefoon	
MEDISCH CONTACTPERSOON	
Naam contactpersoon	
Telefoon	

Toelichting 'medische handeling'

AANDOENING / ZIEKTE				
Naam				
Omschrijving				
MEDISCHE HANDELING				
Omschrijving				
UITVOERING				
Tijden				
Situatie				
Wijze van uitvoering				
Overig				
BEKWAAMHEIDSVERKLARING				
Aanwezig				

Instructie medische handeling

Medische handeling

INSTRUCTIE DOOR			
Naam			
Functie			
Instelling / organisatie			
GEÏNSTRUEERD AAN			
Naam			
Functie			
Naam			
Functie			
School			
Plaats		Datum	

Akkoordverklaring

Naam			
Relatie tot leerling			
Plaats		Datum	
Handtekening			

Bijlage 4: Bekwaamheidsverklaring uitvoeren van medische handelingen:

Ondergetekende, bevoegd tot en bekwaam in het uitvoeren van de hieronder beschreven handeling, verklaart dat ondergenoemde werknemer na instructie door ondergetekende in staat is om deze handeling bekwaam uit te voeren.

De beschreven handeling mag alleen worden uitgevoerd op de tijdstippen waarop de leerling op school aanwezig is.

Bekwaamheidsverklaring			
MEDISCHE HANDELING			
Omschrijving			
Noodzakelijk wegens			
TEN BEHOEVE VAN			
Naam leerling			
Geboortedatum			
BEKWAAM PERSOON			
Naam werknemer			
Functie			
School			
Plaats			
PERIODE / GELDIGHEIDSDUUR			
Periode			
VERKLAARD DOOR			
Naam			
Functie			
Instelling / organisatie			
Relatie tot leerling			
Plaats		Datum	
Handtekening			

Bijlage 5: stappenplan bij een allergische reactie.

In het geval van een anafylactische shock moet er snel gehandeld worden. Als de leerling een adrenaline injectiespuit bij zich heeft, dan dient deze gelijk toegediend te worden. Er is geen tijd om een persoon/collega erbij te halen, maar de dichtstbijzijnde volwassene moet deze injectie geven! Hierna moet er 112 gebeld worden. Zelfs na het gebruik van de injectiepen is het gevaar nog niet geweken. De spuit zorgt in sommige gevallen alleen voor een vertraging en kan er later nog een heftige reactie volgen.

Stappenplan bij een allergische reactie

1. Kijk naar de symptomen en bespreek (indien mogelijk) met de leerling hoe die zich voelt.
2. Handel volgens de persoonlijke medische kaart van de leerling
3. Observeer goed! Neemt de allergische reactie niet af of reageert het kind niet goed op de eerste handelingen. Is er sprake van benauwdheid, shock of bewusteloosheid?
4. Geef onmiddellijk een adrenaline injectie en bel 112! Is er geen adrenalinespuit beschikbaar, dan meteen 112 bellen!

5. Blijf bij de leerling tot de ambulance is gearriveerd en laat een ander de ouders bellen!